

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3222/2022. (V. 11.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 41.Pf.630.413/2021/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó személyesen eljárva terjesztett elő alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján, amelyben kérte a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.P.87.605/2020/8. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 41.Pf.630.413/2021/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítvány szerint a bírói döntések sértik az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdését, valamint a IV. cikkének (1) és (4) bekezdését.
- [2] A támadott bírósági határozatok alapján az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye a következőképpen foglalható össze.
- [3] 1.1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) az indítványozónak mint felperesnek, a Magyar Állam alperes ellen előterjesztett, 3 000 000 Ft sérelemdíj megfizetésére irányuló – elsődlegesen a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 845. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*) alpontjára, másodlagosan a Be. 845. § (2) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjára, ezentúl mindkét eshetőleges kereseti kérelem tekintetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:52. § (1) bekezdésére alapított – keresetét elutasította.
- [4] Az indítványozó keresetében kifejtette egyrészt, hogy az általa tételesen megjelölt – előbb Békéscsabán, majd Budapesten lefolytatott – büntetőeljárásokban részben ugyanazon részscselekmények kerültek elbírálásra, így a Budapesti XX., XXI. és XXII. Kerületi Bíróság perújítási eljárásban hatályon kívül helyezte a vele szemben 6 hónap börtönbüntetést és 2 év közügyektől eltiltást megállapító ítéletet és a büntetőeljárást –, amelynek hatálya alatt az indítványozó 2005. február 18. és 2005. augusztus 16. között előzetes letartóztatásban volt – jogerősen megszüntette. Az indítványozó kereseti hivatkozása szerint a hatályon kívül helyező végzés nem tartalmazta a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 583. § (5) bekezdésében foglalt tájékoztatást a terhelt kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő jogvesztő jellegéről.
- [5] Másodlagos kereseti kérelmében előadta az indítványozó, hogy az ezt követően az ügyészség által a terhére kezdeményezett perújítási eljárást lefolytató Békéscsabai Járásbíróság hatályon kívül helyezve a Békéscsabai Városi Bíróság és a Gyulai Törvényszék határozatait, megállapította az indítványozó bűnösségét, és 6 hónap börtönbüntetésre és 135 napi tétel pénzbüntetésre ítélte, azonban a javára bejelentett fellebbezés folytán eljárt Szolnoki Törvényszék az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és az indítványozó terhére benyújtott perújítási indítványt a cselekmény elévülésére tekintettel elutasította. Az indítványozó kereseti hivatkozása szerint ekkor sem történt meg a régi Be. 583. § (5) bekezdésében foglaltak szerinti tájékoztatása a jogorvoslati lehetőségről.
- [6] 1.2. A PKKB az indítványozó keresetét elutasító ítéletében megállapította, hogy a felek között nem volt vita az indítványozó előzetes letartóztatásának időtartama, az ellene a büntetőeljárásokban hozott határozatok tartalma, kihirdetésének időpontja, továbbá az sem, hogy a Budapesti XX., XXI. és XXII. Kerületi Bíróság eljárás megszüntető határozata a régi Be. hatálya alatt 2015. november 27. napján emelkedett jogerőre. Az sem volt vitatott, hogy az indítványozó e megszüntető határozat közlésekor személyesen jelen volt. Vitatott volt azonban egyebek mellett a felek között az, hogy az elsődleges, illetve másodlagos kereseti kérelem tekintetében a régi

- Be., vagy a Be. szabályai alkalmazandók, ugyanis a kártalanítási eljárás lefolytatása iránti kérelmét az indítványozó 2019. május 3-án a Be. hatálya alatt terjesztette elő.
- [7] A bíróság megállapítása szerint az indítványozó elsődleges kereseti kérelme tekintetében a régi Be. szabályai alapján a perindítási határidő 2015. november 27. napján kezdődött és a 6 hónapos jogvesztő határidő figyelembevételével 2016. május 27. napján járt le, amelyhez képest az indítványozó a keresetét – elkéssetten – 2019. november 26-án terjesztette elő.
- [8] A másodlagos kereseti kérelem, azaz a Szolnoki Törvényszék 2018. június 19. napján jogerőre emelkedett végzése kapcsán pedig a PKKB azt állapította meg, hogy mivel e határozat is a régi Be. hatálya alatt lett jogerős, így arra is a régi Be. szabályai vonatkoznak, egyebekben pedig a régi Be. és a Be. azonos módon határozza meg, hogy mely határozatok esetén járhat kártalanítás és a bíróság szerint a perújítási indítvány elutasítása – ellentétben az indítványozói állásponttal – nem feleltethető meg analógia útján az eljárás megszüntetésének. Alaptalanok tartotta a PKKB a másodlagos kereseti kérelmet azért is, mert kizárólag a Békéscsabai Városi Bíróság pénzbüntetést kiszabó jogerős ítélete lehetett a kérelem kiinduló pontja, ezen eljárásban viszont nem került sor az indítványozóval szemben szabadságvesztés, elzárás, javítóintézeti nevelés, illetve kényszergyógykezelés elrendelésére.
- [9] Végül a Kúria több eseti döntésére hivatkozva megállapította a PKKB, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt – a kártalanítási igény érvényesítéséről szóló – tájékoztatás elmulasztása ellenére is megszűnik az igényérvényesítés lehetősége a jogvesztő határidő leteltével.
- [10] 1.3. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 41.Pf.630.413/2021/6. számú ítéletével a PKKB ítéletét, annak – álláspontja szerint – helyes indokai alapján helybenhagyta, azzal maradéktalanul egyetértett. A másodfokú bíróság a bírói gyakorlatot részletesen bemutatva arra az álláspontra helyezkedett, hogy az, hogy az indítványozó a régi Be. 583. § (1) bekezdésében nevesített határozat közlésével egyidejűleg nem kapta meg a Be. 583. § (5) bekezdése szerinti tájékoztatást, nem eredményezi a jogvesztő anyagi jogi határidő meghosszabbodását. A bírói gyakorlatra utalva idézte, hogy „ez a határidő egyben objektív is, mert a jogszabály kifejezett értelmezésre nem szoruló, egyértelmű rendelkezéséből kitűnően a nyomozást megszüntető határozat jogosulttal való közlésétől indul, és nem a jogorvoslati jogról való tudomásszerzés időpontjától”, tehát „a régi Be. 583. § (5) bekezdésében írt tájékoztatás elmaradása nem változtat a kártalanítás határidején és [...] nem jár azzal a jogkövetkezménnyel, hogy a határidő meg sem indul”.
- [11] 2. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában elsőként kifejtette, hogy a kártalanítási eljárásról való tájékoztatás célja a jogérvényesítés elősegítése a büntetőeljárás azon áldozatainak a számára, akiknek a szabadságát alaptalanul korlátozták, így e rendelkezés az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése érvényesítésének garanciája. Mivel ügyében a tájékoztatás elmulasztása megghiúsítja az Alaptörvényben biztosított jog érvényesülését, így az általa állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta, továbbá – a 104/2009. (X. 30.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) megfogalmazott eljárási garanciára figyelemmel – mindez alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is felvet. A hivatkozott Abh. az indítvány szerint ugyanis kimondta, hogy a tájékoztatás hiánya olyan mulasztás, amely ellentétes a jogállamiság követelményével, továbbá alapjogsérelemre is vezet.
- [12] Hivatkozott az indítványozó arra is, hogy míg az Alkotmány 55. § (3) bekezdése a törvénytelen letartóztatásról és fogvatartásról szól, addig az Alaptörvény – noha az Alkotmány sem zárta volna ki a törvénytelen fogalmának olyan értelmezését, amely minden jogellenes szabadságkorlátozást felölel –, alaptalan, vagy törvénytelen szabadságkorlátozás esetére biztosítja a kártérítést. Mindezeket figyelembe véve az indítványozó szerint a régi Be. 583. § (5) bekezdése az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése által biztosított jog érvényesítésének Alaptörvényből eredő garanciája.
- [13] Az indítványozó kifejtette, hogy „abban teljesen igaza van az eljáró bíróságoknak, hogy ha a régi Be keresetindítási határidőre vonatkozó rendelkezését szó szerint és önmagában értelmezzük, illetve annak erejét, hatását semmilyen módon és semmilyen körülmények között nem tekintjük megváltoztathatónak, akkor a vétkesen eljáró állam valóban mentesülhet a kártérítési felelősség alól”.
- [14] Az indítványozó panaszában úgy vélte, hogy senki sem gazdagodhat az általa elkövetett jogsértések nyomán, vagy szerezhet előnyt saját felróható magatartása révén. Előadta továbbá, hogy egyetért egy másik – az Alkotmánybíróság előtt folyamatban lévő – hasonló tárgyú ügy indítványozójával abban, hogy ilyen esetekben nem csak a hatóság alaptalan személyi szabadságot korlátozó intézkedését, hanem a tájékoztatási kötelezettség

megsértésének következményeit is el kell szenvednie a fogvatartottnak, mialatt az állam a szabadságelvonás kockázata alól teljes egészében mentesül.

- [15] Végül az indítványozó leszögezte: az a bírói értelmezés, amely a kártalanítás igényérvényesítésének módjáról szóló tájékoztatás elmulasztásához nem fűzi a jogvesztő határidő érvénytelenségét, alkotmányellenes.
- [16] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [17] 3.1. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék ítéletét 2021. május 25-én vette át, az alkotmányjogi panaszt 2021. június 25-én – az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül – nyújtotta be. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó törvényi rendelkezéseket, a sérelmezett bírói döntéseket, az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseit, továbbá – az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdését illetően – az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét és annak indokolását, valamint az alkotmányjogi panasz kifejezett kérelmet tartalmaz az ítéletek megsemmisítésére. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban támasztott bírói döntés alapjául szolgáló polgári peres eljárásban felperes volt, így érintettsége megállapítható, úgyszintén az is, hogy jogorvoslati lehetőségét kimerítette. Megállapította egyidejűleg az Alkotmánybíróság azt is, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése és a IV. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az indítvány alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem tartalmaz.
- [18] 3.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz felvesse a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést tartalmazzon. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [19] Az indítványozó állítása szerint alaptörvényellenes az a bírói értelmezés, amely a kártalanítás igényérvényesítésének módjáról szóló tájékoztatás elmulasztásához nem fűzi a jogvesztő határidő érvénytelenségét. Ugyanakkor alkotmányjogi panaszában az indítványozó maga is akként nyilatkozott, hogy a bíróságok szó szerinti jogértelmezés mellett nem hagyhatták figyelmen kívül a keresetindítási határidő elmulasztását.
- [20] Az Alkotmánybíróság előtt hasonló tényállás mellett, több – ugyanezen alkotmányossági kérdést felvető – ügy van folyamatban, melyek közül elsőként a 7/2022. (IV. 26.) AB határozat született az alkotmányjogi panasz elutasításáról.
- [21] E főhatározatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy *i)* a régi Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt tájékoztatási szabály az Alaptörvény IV. cikkének (4) bekezdése által biztosított jog érvényesítése garanciájának minősül; *ii)* a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának nincs semmilyen jogkövetkezménye, azonban a régi Be. 583. § (5) bekezdésében írt szabályt nem az eljáró bíróságok kártalanítási igényt elutasító döntései üresítették ki, hanem ez a jogszabályi hiányosság; végül *iii)* az eljáró bíróságok számára az alkalmazandó norma kógenciájára figyelemmel nem állt rendelkezésre bármilyen mozgásteret biztosító értelmezési tartomány, az eljáró bíróságok nem választhattak olyan értelmezést, amely az alaptörvényi garanciát a jogszabály szövegének ellenére érvényre juttathatta volna {7/2022. (IV. 26.) AB határozat, Indokolás [40]–[43]}.
- [22] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság jelen ügyben is azt állapította meg, hogy sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, sem – a főhatározatban már megítélttől eltérő – alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés nem merült fel.
- [23] 4. Mivel az alkotmányjogi panasz nem felel meg, részben az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában, részben az Abtv. 29. §-ában meghatározott feltételnek, így az indítványt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *a)* és *h)* pontja alapján vissza kellett utasítani.

Budapest, 2022. április 26.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2858/2021.

